

Andrej Ivanuša

IMHOTEP

Zdravilo za vse je – česen.

Vzpon modernega človeka se je pričel na etiopskem višavju v Afriki nekako pred 75.000 leti. Zanimivo je, da so se ob tem pojavile bogate stenske slikarije v votlinah, navada krašenja človeškega telesa, ipd. Na stenskih slikah najdemo tudi prikaze zdravljenja ljudi in osebe, ki imajo imobilizirane ude. Vendar se medicina kot posebna znanost pojavi šele z vzponom prvih večjih civilizacij, oz. organiziranih držav.

Vsekakor je v tem pogledu najbolj zanimiv stari Egipt. Tukaj naletimo na Imhotepa, ki je živel od leta 2655 do leta 2600 pred našim štetjem. Služil je faraonu Džoserju iz Tretje dinastije kot svetovalec in kot vrhovni duhoven sončnega boga Ra v mestu Heliopolis. Štejemo ga za prvega arhitekta, inženirja in zdravnika v sodobnem pomenu besede. Tudi Egipčani so ga visoko cenili in spoštovali, saj je bil prvi plebejec v Egiptu, ki je bil upodobljen kot del faraonove statue.

V obdobju pred njegovim rojstvom, je bilo glavno zdravilo v Egiptu česen. Za težek zobobol so predpisali tekočino iz stisnjene česna, ki so ji dodali enak volumen kisa in nilske

vode. Bolnik jo je moral zadržati v ustih kolikor dolgo je mogel in nato izpljuniti. V kolikor vas je začelo boleti grlo, vam je lokalni zdravnik predpisal grgranje, uganili ste, tekočine iz stisnjene česna, kisa in nilske vode. Česen je bil »aspirin« starega Egipta.

A zdravnik ni mogel biti vsakdo, ki se je čutil poklicanega. Egipt je bila prva država, ki je zahtevala šolsko izobrazbo s področja medicine, če je kdo želel biti zdravnik. Šolanje je trajalo tri leta in študentje, ki so študirali v templjih, so morali spraševati pacienta o simptomih, pregledati poškodbe, otipati telo in organe in na tej osnovi predpisati zdravljenje. Ob tem so se podučili še o mumificiranju. Na ta način so poznali sestavo človeškega telesa in tudi v grobem razumeli njegovo delovanje. Prav postopek mumifikacije jih je pripeljal do razumevanja, da možgani plavajo v različnih tekočinah, poznali so natančen položaj srca, razumeli so, da kri kroži po žilah in napaja človeško telo s hranili. Nekateri med njimi so se tudi specializirali, saj so našli zapise, ki govorijo o dentistih, internistih, kirurgih, porodničarjih, itd.

Še več, obstaja papirus Elbers (imenovan po najditelju) star več kakor 36 stoletij, ki je širok 30 cm ter dolg 20 metrov in na njem je zapisano 877 receptov za različne bolezni in simptome, ki obravnavajo oči, kožo, glavo in obraz, kirurške postopke in ženske bolezni. Na njem so tudi zaklinjanja duhov, vendar le v 12 primerih. Drug

Imhotep (2655-2600 pred našim št.), prvi zdravnik

papirus Smyth, ki je mlajši, opisuje kaj storiti, če ima bolnik vnetje sečnega mehurja. Tam piše, da mora zdravnik obiskati pacienta in izmeriti njegov puls. Nato ga mora natančno izprašati o simptomih in tudi o tem, če ima sovražnike, če se je komu zameril, ali ga je kdo preklel, ipd. Če je bolnik to potrdil, so najprej poskusili premagati urok, ki je visel nad bolnikom, z zaklinjanjem, z amuletom ali z »zdravilnim« oblačilom. V nasprotnem primeru je zdravnik bolnika pretipal in celo vzel vzorec urina. Potem je predpisal čaj iz listov koriandra, ki pomirja želodčne in urinalne težave.

Na koncu moramo omeniti še tretji papirus. Njegov avtor je Imhotep, vendar smo v roke dobili le njegov prepis iz leta 1700 pred našim štetjem. Vsebuje anatomska proučevanja, spisek bolezni z opisi in postopke zdravljenja. Glavna značilnost tega zvitka je, da se je Imhotep popolnoma izognil magičnemu in zaklinjanju. Videti je, da je vse proučeval na zelo sodoben način in svoja razmišljanja utemeljeval s primeri in raziskavami.